

Chronicon

GENERALIA

Norbertus

1. — W.M. GRAUWEN, *De handschriften van de Vitae Norberti*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 5-101.
2. — M.L. ARDUINI, *Ruperto, san Norberto e Abelardo. Per l'edizione delle Opera minora Ruperti abbatis Tuitiensis*, in *Medioevo e latinità in memoria di Ezio Francheschini*, (Bibliotheca erudita. Studi e documenti di storia e filologia, dl. VII), Milaan, 1993, blz. 51-92. (W.M.G.)
3. — W.M. GRAUWEN, *Bartholomeus van Laon en Norbert op zoek naar een vestigingsplaats, begin 1120*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 199-211; IDEM, *De vestiging te Prémontré, 1120-1121*, *Ibidem*, pp. 212-225; beide artikelen besluiten met een korte samenvatting in het Latijn.
4. — *I Santi Fondatori nella Basilica Vaticana: S. Norberto (1080-1134)*, in *La Basilica di S. Pietro. Notiziario mensile*, VI, 1994, n° 6, pp. 1-2. Brevi cenni della vita di San Norberto. La statua di San Norberto collocata all'interno della Basilica San Pietro, viene così descritta: «... Nella Basilica Vaticana, S. Norberta ha la sua statua, opera di Bartolomeo Cavaceppi, collocata nel 1767. Il Santo, con la cappa e il pallio arcivescovile, innalza con gesto solenne l'Eucaristia, rappresentata dal calice con l'ostia, e confuta l'eresia, una figura femminile che stringe un libro e una serpe». (B.A.)
5. — Zdeněk ŘEHAK, art. *Svatý Norbert*, in Jaroslav KADLEC (ed.), *Bohemia Sancta*, Prague, 1989, pp. 231-235. The life of Saint Norbert of Gennep. Norbert is officially declared one of the patron saints of Bohemia and his name is written in the Saint Wenceslaus Chorale. His remains are interred in the sarcophagus of the Saint Ursula Chapel of Mount Zion's abbey, Basilica of the Assumption, in the Strahov sector of Prague. (J.J.W.)

PARTICULARIA

Antwerpen, Sint-Michiel

6. — Walter L. WAKEFIELD and Austin P. EVANS, *Heresies of the High Middle Ages. Selected sources, translated and annotated*, New York,

1991, XIV-865 pp. Discusses, at length and very objectively Tanchelm, the Tanchelmites and the heresy they were propagating in the settlements of Utrecht and Antwerp. Bishop Burchard of Cambrai enlisted Norbert and his canons to halt the spread of this heresy. Their valiant preaching brought forth good results (pp. 96-101, 672-673). (J.J.W.)

Averbode

7. — P.J.V. DEKKERS, *Het archief van de abdij van Averbode onder het Ancien Regime. Analyse van administratie en archivering*, in *Nederlands Archiefblad*, XCVIII, 1994, pp. 143-157.

Na een oppervlakkige schets van de grote lijnen van de abdijgeschiedenis bespreekt de auteur de organisatie van de abdijsadministratie vanaf de dertiende eeuw tot op het einde van het Ancien Regime. Door deze administratie werd een archief opgebouwd dat naast de ontvangen oorkonden ook cartularia, cijnsboeken, leenboeken, kaartboeken, vele registers met rekeningen, losse stukken en nog veel ander materiaal bevat. Vanaf de zeventiende eeuw werd dit archief behalve als bewaarplaats van rechtstitels of getuigen van gewoonterecht ook benut als vindplaats voor historisch onderzoek, waarbij de historisch geïnteresseerden vooral de gebruikers ambtshalve waren: prelaat, camerarius of provisor.

Na de opheffing van de abdij tijdens de Franse overheersing kwam een gedeelte van het abdijsarchief terecht in het Algemeen Rijksarchief te Brussel. Het overgrote deel echter wordt bewaard in het archief van de heropgerichte abdij, samen met belangrijke delen van de kloosterarchieven van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen en het norbertinessenklooster Keizersbosch te Neer.

De auteur slaagt erin om — ondanks het ontbreken van een voor bezoekers bruikbare hedendaagse inventaris — een goed algemeen beeld te geven van de zeer rijke inhoud van het archief van de oude abdij van Averbode, vandaag bewaard te Averbode en te Brussel. Af en toe wordt verwezen naar de ontwikkeling van de administratie in vergelijkbare instellingen.

Het abdijsarchief te Averbode is heden enkel toegankelijk na voorafgaandelijke schriftelijke afspraak met archivaris A.F. Caeyers. (H.v.B. en H.J.)

8. — Frans HENDRICKX (ed.), *Pampiere wereld. Litteraria Neerlandica uit het bezit van de Universiteit Antwerpen*, (IDEM (ed.), *Miscellanea Neerlandica*, dl. XI), Leuven, 1994.

Nr. 1: ANTWERPEN, UFSIA, Ruusbroecgenootschap, hs. Neerl. 15/1 (olim Averbode A): ROMAN VAN ASPREMONT, fragment, Oost-Vlaanderen of Brabant, waarschijnlijk uit de 13de eeuw, perkament, gedeelte van een dubbelblad, grootste hoogte 95 mm, grootste breedte 168 mm. «Het perkament heeft als bindmateriaal dienst gedaan. Het werd door D.A. Stracke s.j. (1875-1970) ontdekt tussen “een nog al aanzienlijk

getal perkamenten en papieren knipsels”, die hem in januari 1925 bij een bezoek aan de premonstratenzer Abdij van Averbode ter inzage werden gegeven» (pp. 27-28, H. KIENHORST).

Nr. 5: ANTWERPEN, UFSIA, Ruusbroecgenootschap, hs. Neerl. 15/3 (olim Averbode C): JAN VAN RUUSBROEC, *Van den geesteliken tabernakel*, fragment, Brabant, tweede helft 14de eeuw, perkament, een dubbelblad, bladgrootte thans 172-177 x 121-123 mm. «D.A. Stracke s.j. vond het Ruusbroec-fragment op het archief van de Abdij van Averbode», afb. 2 (pp. 34-36, H. KIENHORST).

Nr. 6: ANTWERPEN, UFSIA, Ruusbroecgenootschap, hs. Neerl. 15/2 (olim Averbode B): KARELROMAN, fragmenten, Westmiddelnederlands, late 14de eeuw, perkament, 2 aaneengepaste stroken uit een dubbelblad (de bovenste 294-298 mm, de onderste 294-296 mm breed, gezamenlijke hoogte 85-86 mm), oorspronkelijke bladgrootte ca. 240 x 165-170 mm. De fragmenten zijn nog niet geïdentificeerd. «De twee stroken zijn midden uit een dubbelblad gesneden. Ze werden waarschijnlijk eind 1926 door D.A. Stracke s.j. ontdekt in 'n ouden band op het Archief der Abdij Averbode. De stroken zaten daarin als 'scharnieren' verwerkt» (pp. 36-37, H. KIENHORST).

Over deze drie fragmenten, zie ook Hans KIENHORST en Herman MULDER, *Middelnederlandse fragmenten van D.A. Stracke in de Bibliotheek van het Ruusbroecgenootschap te Antwerpen, in Spiegel der Letteren. Tijdschrift voor Nederlandse literatuurgeschiedenis en voor literatuurwetenschap*, XXXV, 1993, pp. 69-70. (H.J.)

9. — Averbode. *Abdijkerk*, [Averbode, 1994], 16 pp. Beknopte gids voor de abdijkerk en het kerkplein, met tekeningen van B. Gailliaerde en grondplan van de kerk. (H.J.)

10. — Poul HVIID en John ENGELBRECHT (ed.), *Hvidbjerg — et andet Skagen. Om Kunst og Kunstnere*, Hvidbjerg, 1994, 99 pp. Blz. 78 wordt Frans L. Vervoort (1896-1976) vernoemd, norbertijn verbonden aan de Sint-Norbertuskerk te Vejle, als schilder van landschappen in Mørkholt, Bindeballe en de heide te Randbøl; van A. Brosens (1914-1970), eveneens als norbertijn werkzaam te Vejle, wordt blz. 91 een schilderijtje vernoemd dat bewaard wordt bij de zusters van het Sint-Mariahospitaal te Vejle. (U.G.)

11. — Bart MESOTTEN, *Duizend kolibries. Haikoe van hier en elders*, Sint-Denijs-Westrem, 1993, 431 pp. (H.J.)

12. — Frans DANEELS, *De tutela iurium subiectivorum: quaestiones quaedam quoad administrationem iustitiae in Ecclesia*, in *Ius in Vita et in Missione Ecclesiae. Acta Symposii Internationalis Iuris Canonici occurrente X Anniversario promulgationis Codicis Iuris Canonici, diebus 19-24 april 1993 in Civitate Vaticana celebrata*, Vatican City, 1994, pp. 175-192. (H.J.)

13. — Fons RAEYMAEKERS, *Vijf Dagen in een Laborint (een tamelijk onbetekenende geschiedenis)*, Antwerpen, 1994, 112 pp. (H.J.)

14. — J. VAN OSTA, *Bio-ethiek en democratie: de Franse Nationale Commissie Ethiek als model*, in *Democratie op het einde van de 20ste eeuw. Onderzoek en probleemgericht denken over democratie bij jonge onderzoekers in Vlaanderen*, (Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Letteren, Jaargang LVI, Speciaal nummer), Brussel, 1994, pp. 195-218. (H.J.)

Belval

15. — Simone COLLIN-ROSET, *Une importante bibliothèque de prémontrés: les manuscrits de Belval à la bibliothèque de Charleville-Mézières*, dans *Lotharingia. Archives lorraines d'archéologie, d'art et d'histoire*, III, 1991, pp. 141-172.

«Le scriptorium de l'abbaye de Belval, de l'ordre de Prémontré, fut particulièrement actif entre 1148 et 1170. Parmi les 109 mss. antérieurs à 1500 provenant de cette maison et conservés aujourd'hui à la Bibliothèque municipale de Charleville-Mézières, 56 appartenaient déjà à l'abbaye au XIIe siècle. L'auteur livre ici la 'version correcte' d'une étude parue 'à l'état de composition brute' et partiellement amputée dans les *Actes du 95e Congrès national des sociétés savantes (Reims, 1970). Section de philologie et d'histoire jusqu'à 1610*, t. I, 1975, pp. 419-458. Elle dresse la liste des mss., avec reproduction des ex-libris des XIIe et XIIIe siècles, réédite celle des ouvrages offerts par l'abbé Baudouin de Beaumont (1314-1347) ainsi que le relevé publié par P. Hugo en 1734 dans les *Sacri et canonici ordinis Praemonstratensis annales*. Suivent les transcriptions d'un catalogue de 1741 (ms. 301), des tables chronologique et méthodique établies en 1765 par dom Delahaut, dernier bibliothécaire (mss. 81a et b), du catalogue révolutionnaire de 1791 (ms. 44) et d'une note anonyme de 1747 relative à la bibliothèque (ms. 26a)» (J.-M. YANTE, dans *Scriptorium*, XLVI, 1992, p. 82*, n° 334). (H.J.)

Berne

16. — *Gelre* is de simpele en weinigzeggende titel van de foto-heruitgave van het doorgaans geheten «Wapenboek van de heraut van Gelre» (Leuven, uitg. Jan van Helmont, 1992). Het handschrift, gecompileerd tussen ca. 1370 en 1414, en bewaard te Brussel, Koninklijke Bibliotheek, Ms 15652-56, bevat naast een reeks verzen meer dan 1800 gekleurde afbeeldingen van wapens van de meeste vorsten van Europa en hun vazallen. Op blz. 178 van deze heruitgave — helaas slechts in zwart/wit — staat het wapen van de Abdij van Berne, hier op naam van: «Her Volkout van den Baerle». Het is het oudst afgebeelde wapen van deze abdij, dat zij van haar stichter Folcold van Berne (1134) zou hebben overgenomen. (H.v.B.)

17. — G.M. VAN DER VELDEN, *De plotselinge verandering van inkomsten van de Abdij van Berne in 1648*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 137-146.

18. — In *Brabantse biografieën, levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders*, deel 2, uitgegeven onder eindredactie van J. VAN OUDHEUSDEN, Amsterdam-Boom, 1994, schrijft dr. F.E.M. VERCAUTEREN een zeer korte, maar uitstekende schets, blz. 9-13, over *Dr. Jos van Beurden O.Praem. 1878-1945, middenstandsemancipator en onderwijspionier*. (H.v.B.)

Bohemiae circaria

19. — *Litterae autographae Suae Sanctitatis Papae Joannis Pauli II occasione iubilaei Circariae Bohemicae Ordinis Praemonstratensis*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 133-136.

20. — Luděk JIRASKO, *Geistliche Orden und Kongregationen in den Böhmischen Kronländern*, Mount Zion Abbey, Prague, 1991, in either Czech or German editions, multilingual summaries, black/white or colored full page illustrations of male and female religious attire. *Die Prämonstratenser Chorherren*, pp. 41-43; *die Prämonstratenserinnen (Chorfrauen)*, pp. 105-106; *Kongregation der Prämonstratenserinnen-Schwestern vom Svatý Kopeček*, p. 146. This book gives brief histories of all the abbeys, priories and convents, their apostolates and locations, in the present provinces of Bohemia and Moravia. (J.J.W.)

Bonne-Espérance

21. — U. LEINSLE, *Philippe de Harvengt*, in *Biographisch-Bibliographischen Kirchenlexikon*, Band VII, Herzberg 1994, Sp. 490-493.

De Pere

22. — Alfred A. McBRIDE, *The Kingdom and the Glory. Meditation and Commentary on the Gospel of Matthew*, pbk. booklet, Huntington, 1992, 155 pp.

IDEM, *To Love and be Loved by Jesus. Meditation and Commentary on the Gospel of Mark*, pbk. booklet, Huntington, 1992, 132 pp.

IDEM, *The Human Face of Jesus. Meditations and Commentary on the Gospel of Luke*, pbk. booklet, Huntington, 1994, 210 pp.

IDEM, *The Divine Presence of Jesus. Meditation and Commentary on the Gospel of John*, pbk. booklet, Huntington, 1992, 181 pp.

IDEM, *Gospel of the Holy Spirit. Meditations on the Acts of the Apostles*, pbk. booklet, Huntington, 1994, 150 pp.

IDEM, *The Second Coming of Jesus. Meditation and Commentary on the Book of Revelation*, pbk. booklet, Huntington, 1993, 172 pp.

IDEM, *Essentials of Faith. A guide to the new Catholic Catechism*, pbk. booklet, Huntington, 1994. (J.J.W.)

Doksany

23. — Jiřina JOACHIMOVA, art. *Svatá Anežka/Česká*, in J. KADLEC (ed.), *Bohemia Sancta*, Prague, 1989, pp. 167-172. Agnes Přemysl was an alumna of the school, operated by the canonesses of Doksany. By birth, she was a royal princess. She later founded the Poor Clare Convent in present day Prague. In her early life she visited and perhaps aided the abbaye of Louka. (J.J.W.)

Europa centralis

24. — M. VAN DE VEN, *Di fronte alla sfida della libertà ritrovata*, in *Jesus-Dossier: I Religiosi e le nuove sfide della storia. Profeti disarmati*, Jesus, XVI, 1994, n° 9, pp. 90-91. (B.A.)

France

25. — Bernard ARDURA, *Abbayes, prieurés et monastères de l'ordre de Prémontré en France des origines à nos jours. Dictionnaire historique et bibliographique*, Nancy, 1993, 734 pp.

Compte-rendus: par D.F. DE CLERCK, dans *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 153-155 et par L.C. VAN DYCK, dans *Revue d'histoire ecclésiastique*, LXXXIX, 1994, pp. 154-161. (H.J.)

26. — Jean-Marie YANTE, *Prémontrés et métallurgie dans la France médiévale*, dans *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 294-298. L'auteur traite les abbayes de Mureau, Flabémont, Justemont, Jandeures, Jovilliers et Étival dans l'est du pays, l'abbaye de Dilo dans le pays d'Othe et l'abbaye de Combelongue dans le massif pyrénéen. Enfin il mentionne encore les abbayes de Belval dans les Ardennes et de Floreffe dans la Belgique actuel.

27. — Xavier LAVAGNE D'ORTIGUE, *L'Église constitutionnelle et les prémontrés de France de 1790 à 1792*, dans *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 102-132.

Frigolet

28. — Bernard ARDURA, *Monseigneur Du Lau, martyr au Séminaire des Carmes, d'après le procès de canonisation. 2 septembre 1792*, dans Gérard CHOLVY (éd.), *Un évêque dans la tourmente révolutionnaire, Jean-Marie Du Lau, archevêque d'Arles et ses compagnons martyrs (1792-1992). Colloque du IIe centenaire tenu à Arles les 2-4 octobre 1992*, Université Paul Valéry, Centre Régional d'Histoire des Mentalités, Montpellier, 1994, pp. 93-111.

29. — B. ARDURA, *Inculturation de l'Eucharistie et évangélisation. Du Concile Vatican II à nos jours*, in *Christus Lumen Gentium. Eucharistia et Evangelizatio*. XLV Conventus Eucharisticus Internationalis, Sevilla, 7-13.VI.1993, Vaticano, Pontificio Comitato per i Congressi Eucaristici Internazionali, 1994, pp. 526-543.

Gödöllő

30. — Een lovende bespreking door dr. Gabriel SILAGI van het huldeboek voor Astrik L. GABRIEL, *The Paris Studium. Robert of Sorbonne and his Legacy*, Interuniversity Exchange between the German, Cracow and Louvain Universities and that of Paris in the Late Medieval and Humanistic Period. Selected Studies (Texts and Studies in the History of Medieval Education, dl. XIX), Notre Dame, Indiana, Frankfurt am Main, 1992, 541 blz., 32 tab., verscheen in *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters*, XLIII, 1993, afl. 2, blz. 804-805. (W.M.G.)

31. — «En vue d'honorer l'historien bien connu des universités médiévales Astrik L. Gabriel, un prémontré d'origine hongroise qui fut pendant de longues années professeur à Notre Dame University et directeur de son Medieval Institute, la Société internationale de Toronto pour l'histoire de l'Église en Hongrie (METEM) vient de créer un *Astrik L. Gabriel METEM Prize*, destiné à récompenser des travaux de valeur concernant l'histoire de l'Église en Hongrie au moyen âge» (R. AUBERT, dans *Revue d'histoire ecclésiastique*, LXXXVII, 1992, p. 948). (H.J.)

Grimbergen

32. — Op 6 oktober 1994 werd prelaat Werenfried P. Wagenaar (°1929), na beëindiging van zijn ambtsperiode van twaalf jaar, door de abdijsgemeenschap opnieuw tot prelaat gekozen. Deze keuze geldt voor het leven met de leeftijdsgrens van 75 jaar. (B.K. en H.J.)

Keizersbosch

33. — F. HENDRICKX (ed.), *Pampiere wereld*, cfr. nr. 8. Nr. 22: ANTWERPEN, UFSIA, Ruusbroecgenootschap, hs. Neerl. 27: PELGRIM PULLEN, *Werken*; andere teksten, ± 's-Hertogenbosch, eerste helft 17 eeuw. «3. *Den Toepad om tot die goddelijcke kennisse te comen* (fol. 55 r° - 96 v°), ingeleid door een "voor reden .N.N." (fol. 55 r° - 57 v°) en gevolgd door een nota, in feite een brief (fol. 80 v° - 81 v°) gericht aan hen voor wie de volgende 10 hoofdstukken bestemd zijn. ... Dit traktaat werd ook aangetroffen in een verzamelcodex uit de eerste helft van de 17de eeuw, die wellicht uit het bezit van de norbertinessen van Keizerbosch te Neer in de Karmel van Boxmeer is terechtgekomen en tijdens de Tweede Wereldoorlog door brand vernietigd werd (een afschrift, vervaardigd in 1938, wordt heden bewaard in het Titus

Brandsma Instituut te Nijmegen)» (p. 89). Zie over het laatst genoemde handschrift *Anal. Praem.*, LXVI, 1990, pp. 294-295, nr. 140. (H.J.)

Leffe

34. — Art. *Leffe*, dans B. ARDURA, *Abbayes* (cf. n° 25), pp. 335-342. (H.J.)

Leliëndaal

35. — Kris VAN HERCK, *Voormalige Norbertinessenpriorij Leliëndaal te Hombeek*, in *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, XCVII, 1993, pp. 387-391. Zie *Anal. Praem.*, LXX, 1994, p. 330, nr. 295. Kort verslag van de vrijmaking van een tweede opgravingsvlak. Vooral een waterput en drie beerputten werden onderzocht. Deze laatste hadden een interessante archeologische inhoud. Tevens werd een gedeelte van de buitenmuur van het klooster vrijgelegd. Deze vondst is van enorm belang wat de localisatie van het klooster betreft, daar men zich tot nu toe hiervoor enkel kon baseren op een tekening uit 1580. (H.J.)

Mariënweerd

36. — Recensie: B.J.P. VAN BAVEL, *Goederenverwerving en goederen-beheer van de abdij Mariënweerd (1129-1592)*, Hilversum, 1993, door P.C.M. HOPPENBROUWERS, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 309-313.

Een andere uitvoerige en deskundige recensie van hetzelfde werk door de Nederlandse kloosterkenner J.A. MOL verscheen in het jonge tijdschrift, geheten *Nieuwsbrief Signum*, VI, 1994, nr. 1-2, blz. 18-24. De laatste zin in Mols recensie luidt: «Wie onderzoek doet naar de sociaal-economische ontwikkeling van die regio (stroomgebied van Rijn, Lek, Waal en Maas) of naar de materiële grondslagen van soortgelijke kerkelijke instellingen kan er op alle terreinen zijn voordeel mee doen». (H.v.B.)

Nederlanden

37. — Op zaterdag 7 mei 1994 vond in het norbertinessenklooster Sint-Catharinadal te Oosterhout de vierde contactdag plaats voor belangstellenden in de premonstratenzer geschiedenis in de Nederlanden. De meer dan vijftig deelnemers ontvingen een brochure met de samenvattingen of de volledige teksten van de lezingen. Onder de algemene titel *Vrouwen in de premonstratenzer orde*, werden de volgende onderwerpen behandeld: E. KOCH, *Norbertinessen in de late middeleeuwen tot circa 1600*, pp. 4-8; J.A. MOL, *De Norbertinessenkloosters van de circarie Friesland: een impressie*, pp. 10-12; L.C. VAN DYCK, *Aan de oorsprong van het "Besloten Hof" te Herentals (1410). De juridische situatie van een vrouwelijke gemeenschap van de orde van Prémontré in de vijftiende eeuw*, pp. 14-22 (vertaling uit het Frans met bibliografische aanvulling

van een bijdrage uit 1991, zie *Anal. Praem.*, LXIX, 1993, p. 272, nr. 53); *Sint-Catharinadal. Geschiedkundig overzicht*, pp. 24-26. (H.J.)

38. — *Nieuwsbrief Signum*, ISSN 0929-7189, is een jonge periodiek, begonnen in 1988, van de contactgroep «Signum», in wetenschap of archiefwezen werkzame onderzoekers rond het onderwerp: «Sociaal-economische en institutioneel-juridische geschiedenis van geestelijke en kerkelijke instellingen in de Nederlanden in de Middeleeuwen», zoals de ondertitel van het contactblad luidt. De *Nieuwsbrief*, die viermaal 's jaars verschijnt, registreert eigen activiteiten, recensies, bronnenuitgaven, inventarissen, monografieën, artikelen, enz.

Erg praktisch is een steeds bijgewerkte adressenlijst van het 80-tal leden, voornamelijk Noord- maar ook Zuidnederlanders, met vermelding van hun specialiteit of terrein van onderzoek. Adres voor nadere informatie: Mevr. M. Waldus, Zirkoon 81, NL-6922 NE Duiven. (H.v.B.)

Ninove

39. — Guido HENDRIX, *Bij het overlijden van Anthonius Josephus Fiocco, ex-norbertijn van de abdij te Ninove*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 304-308. A.J. Fiocco overleed in 1774 als prior van de abdij van La Trappe.

Obermedlingen

40. — Rezension: Erhard SCHMIDT und Gilbert VOGT (Hrsg.), *Das Stift Tepl und die Prämonstratenser in Obermedlingen*, Donauwörth 1993, von Ludger HÖRSTKÖTTER, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, S. 314.

Orange

41. — H.C. BARBOUR, *The Byzantine Thomism of Gennadios Scholarios*, Vatican City, 1993, 125 pp. (H.J.)

Park

42. — Luc JANSSENS, *Dubbels van de typografieboeken A en B van de abdij van Park in het Algemeen Rijksarchief te Brussel: een vijfde groot kaartboek van de hand van Joris en Guiliam Subil?*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 147-152.

43. — F.J.E. RAYMAEKERS, *Het kerkelijk en liefdadig Diest. Geschiedenis der kerken, kapellen, kloosters, liefdadige gestichten, enz., welke in deze stad vroeger bestonden of thans nog bestaan*, Leuven, 1870; anastatische heruitgave: (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Studia, dl. LVII), Brussel, 1994. (H.J.)

44. — Op 5 mei 1994, na het verstrijken van de ambtstermijn van administrator R.G. Smets, werd prior Gustaaf Swarte (°1935) tot admi-

nistrator benoemd van de abdij van Park tot aan het generaal kapittel van 1994. Tijdens het generaal kapittel werd G. Swarte in deze functie bevestigd voor drie jaar, tot 31 juli 1997. (H.J.)

Postel

45. — C. VAN DE WIEL, *Documenten over de orde van reguliere kanuniken van Sint-Augustinus in het Aartsbisshoppelijk Archief te Mechelen. 12de eeuw - 1794*, in *Sacris Erudiri. Jaarboek voor Godsdienstwetenschappen*, XXXIV, 1994, p. 362, nr. 150: Vraag van kanunnik Ludovicus Franciscus Raveschoot [van de abdij Sint-Geertrui te Leuven] of hij in een andere abdij mag gaan wonen wegens zijn onenigheid met de abt; toelating om naar de abdij van Postel te gaan, 16 mei 1709 (Fonds *Mechliniensia*, reg. 38, fol. 305 v° - 306). (H.J.)

Roggenburg

46. — Carol STEYN, *Recent Studies of Mediaeval Music Manuscripts in the Grey Collection* [of the South African Library, Cape Town, South Africa], in *Scriptorium*, XLVI, 1992, pp. 144-145.

«Manuscript Grey 7a27 consists of a Gradual, a Sequentiary, a Kyriale, a Sacramentary and a Calendar, that is, all the chants and a number of the texts and rubrics for the daily Mass service.

Although manuscript Grey 7a27 does not provide us with direct information regarding its provenance, evidence from the liturgical content points to a House of Premonstratensian canons in the bishopric of Augsburg, probably the Abbey of Roggenburg. Manuscript Grey 7a27 is the only Premonstratensian manuscript which has been identified in the Grey Collection up to now and there are only a few liturgical manuscripts from this early period of the Premonstratensian Order in other libraries and even fewer with the melodies» (p. 145).

F.C. STEYN published the same article also in *Mittellateinisches Jahrbuch*, XXVI, 1991, pp. 361-362. (H.J.)

47. — Carol STEYN, *Aspects of the Performance Practice of the Medieval Sequence with Reference to a Thirteenth-Century Sequentiary in the South African Library, Cape Town*, dans *Ars nova. Unisa Musica*, XXII, 1990, pp. 24-42 et IDEM, *Manuscript Grey 7a27 in the South African Library, Cape Town: the Identity of a Liturgical Book*, dans *Samus*. [South African Journal of Musicology], XI, 1991, pp. 107-125.

«Les séquences analysées dans ces deux articles sont tirées du ms. Grey 7a27 de la South African Library de Cape Town, graduel du deuxième quart du XIIIe siècle (dimension: 177 x 138 mm) avec petite notation carrée, les neumes allemands verticaux alternent avec la notation carrée. Ce graduel prémontré est originaire de Roggenburg dans le diocèse d'Augsbourg: il provient de la collection de Sir George Grey. A la p. 108 de *Samus*, C. Steyn transcrit la liste alléluïatique du ms., et à la p. 122 la liste des 53 séquences. Enfin, l'auteur mentionne les 18 gra-

duels, en majorité prémontrés, qui lui ont servi à l'identification du ms. de Cape Town» (M. HUGLO, dans *Scriptorium*, XLVII, 1993, p. 176*, n°s 710 et 711). (H.J.)

Rot an der Rot

48. — Otto BECK, *Bruderschaftskirche Sankt Johann Rot an der Rot*, (Schnell, Kunstführer Nr. 2157), Regensburg 1994, 20 S. «1989-1994 aus einem fast 200jährigen Aschenputteldasein erlöst, wurde die Bruderschaftskirche Sankt Johann am 26. 6. 1994 durch den Rottenburger Diözesanbischof Dr. Walter Kasper wiedereröffnet» (S. 2). (H.J.)

Rüti

49. — Rolf KÖHN, *Regesten zu den beiden ältesten Registern Herzog Friedrichs IV. von Österreich*, in *Zeitschrift für Württembergische Landesgeschichte*, LIII, 1994, S. 41-99.

II 78 (S. 83): 1405 Jan. [16], Schaffhausen: Friedrich IV. gibt Heinrich Müller, Bürger zu Rapperswil (Kt. St. Gallen), die Mühle zu Rapperswil als Erblehen für eine jährl. Abgabe von 120 Mutt Kernen, die den Klöstern Rüti (Kt. Zürich) und St. Gallen zu geben sind. (H.J.)

Saarbrücken, Sankt Arnual

50. — Art. *Saint-Arnould*, dans B. ARDURA, *Abbayes* (cf. n° 25), pp. 470-471. L'auteur y reprend l'hypothèse de N. Backmund que l'église «*Ecclesia sanctis Annalis in Metensi*» dans le document par lequel le pape Honorius II (ce n'est pas Honorius III comme dit l'auteur) approuvait l'ordre de Prémontré en 1126, est celle de Saint-Arnould, près de Sarrebrück en Allemagne, dans une région dépendant autrefois du diocèse de Metz. Cette collégiale, fondée au VIIe siècle, abandonna rapidement le règle de Prémontré. Elle subsista jusqu'en 1802. (H.J.)

Scotland

51. — Richard FAWCETT, *Scottish Abbeys and Priors*, London, 1994, 144 pp. The author brings to life the rich and varied history and architecture of Scotland's monastic orders, explaining the earliest monasteries, the twelfth-century revival under King David I, the layout of the monastic buildings, the impact of the Reformation and the visible remains of most monastic sites. Premonstratensian monasteries noticed: Dryburgh, Fearn, Tongland and Whithorn (pp. 133-139). In Fearn, the abbey church is said to have been rebuilt between 1338 and 1372. This basically rectangular church, partly truncated at its western end, remains in use as the parish church. Whithorn was a Premonstratensian cathedral priory (diocese Galloway). (H.J.)

Steinfeld

52. — *An Appeal from Eberwin of Steinfeld against Heretics at Cologne*, in Walter L. WAKEFIELD and Austin P. EVANS, *Heresies of the High Middle Ages. Selected sources, translated and annotated*, New York, 1991, pp. 126-132 and 680-683. Canon Eberwin was prior of the Premonstratensian abbey of Steinfeld, ca. 1143. He corresponded with Bernard of Clairvaux. This chapter pertains to a letter of appeal to Bernard and a sermon in reply. The subject matter involved the Cathars, a heretical cult. A second group of Cologne heretics, somewhat different than the first, is also discussed at length. (J.J.W.)

Strahov

53. — William Patrick HYLAND, *John-Jerome of Prague (ca. 1368-1440). A study in Late Medieval Monastic Intellectual Culture*, a doctoral dissertation, submitted to the History Department of Cornell Univ., Ithaca, N.Y., 1992, 314 pp. Dissertation Director: Univ. Prof. Dr. James J. JOHN.

Seldom, does a career demonstrate the interrelatedness of the many forces at work in Western Christendom, during the first half of the 15th century, as well as that of the Premonstratensian canon and later Camaldulensian hermit, John-Jerome of Prague. His life brought him into contact with the major intellectual, theological currents of Western Europe and the Levant. This study begins with an overview of his student days at the Carolinium University in Prague, later, as a canon in the Strahov Abbey. His next venue is in Poland where he serves as a court-chaplain, involvement in the founding of the University of Kraków, and eventually, as founding Abbot of the abbey of the Holy Spirit at Nowy Sącz. Aside from these Polish activities, he served as a missionary and cathedral canon in Vilnius, Lithuania. While in this Principality, he encounters pagans and their adversion to his evangelizing efforts. Prince Vytautdus, rescended his activities. Back in Poland, again, he wrote against the false heresies of the Husites. He wished to lead a more contemplative or eremitical life. He traveled to Italy and joined the followers of St. Romuald. Next we find him in discourse with an Islamic Sultan in the Levant. Finally, in the autumn of his life we find him involved in the reforming of the Camaldulensians, he has a difficult time with the Superior, Traversari. Lastly, at the request of Pope Eugene IV, he is present at the Council of Basel. He is called upon to give his experiences with the pagan Lithuanians. He returns to his hermitage, near Camalduli and later dies.

There is a synergy of sorts, between all the venues of his religious life and his firm convictions to fundamental-theological writings, either to the Husites in Bohemia or the Greek Orthodox Christians in Lithuania. All of which, attest to his sound theological training in Prague and Kraków. A number of his writings or activities may yet be uncovered, from his early years in Lithuania and his founding the abbey at Nowy

Sącz. Due to these location, just recently becoming accesible to outside scholars, more material will surface. Much of the abbey library at Nowy Sącz was transferred to the University of Lviv, Ukraine. Likewise, the archives of the Archdiocese of Vilnius, Lithuania.

In a sense, John-Jerome, reminds this reviewer of St. Norbert of Genep. A great traveler, evangelical missionary, monastic reformer and founder, and profoundly orthodox in his writings. Mr. Hyland has woven a colorfull and masterfully crafted tapestry of a medieval missionary and theologian. (J.J.W.)

54. — U. LEINSLE, *Questenberg, Kaspar von*, in *Biographisch-Bibliographischen Kirchenlexikon*, Band VII, Herzberg 1994, Sp. 1107-1109.

55. — The Czech Republic's Postal Service has issued a commemorative stamp of the Strahov Madonna. This postage stamp commemorates the founding of Mount Zion Abbey in Strahov. The painting itself, was appropriated for the Czech National Gallery in Prague by the previous government. It now is back, and can be viewed in its rightful home, the abbey's gallery. This postage stamp was issued in January of 1994, and is multicolored. (J.J.W.)

Teplá

56. — Zdeněk ŘEHAK, art. *Bl. Hroznata*, in J. KADLEC (ed.), *Bohemia Sancta*, Prague, 1989, pp. 147-153. Blessed Hroznata is the nobleman who founded and later became a Premonstratensian laybrother at Teplá. He later was imprisoned and martyred at Liberec. Along with his siblings, Voyslava and Jitka, founded the convent of Premonstratensian canonesses at Chotěšov. (J.J.W.)

Thérouanne, Saint-Augustin

57. — C. BOUSSEMART-GOZE, *Recherches sur l'abbaye de Saint-Augustin de Thérouanne (ordre de Prémontré)*, mémoire de maîtrise soutenu dans le cadre de l'U.F.R. d'histoire à l'université de Lille III, 1990, 128 pp., 13 ill. Nom du professeur ayant dirigé le travail: M. DELMAIRE. (H.J.)

Tongerlo

58. — Dans le cadre de la commémoration du millénaire de la commune de Westerlo avec laquelle celle de Tongerlo se trouve fusionnée, l'abbaye norbertine, en collaboration avec la *Stichting Monumenten- en Landschapszorg v.z.w.*, a publié une évocation de sa longue histoire sous le titre: *L'abbaye norbertine de Tongerlo. Images du passé et du présent*. Le petit livre richement illustré de 32 pages retrace surtout les péripéties de l'abbatiate du monastère à travers les périodes consécutives de l'histoire de la région. La brochure parut en néerlandais, en français et en anglais. Un aperçu chronologique en néerlandais, français, anglais

et allemand, accompagne et complète cet exposé historique. Les textes de l'exposé et de l'aperçu chronologique sont de la main de l'archiviste L.C. Van Dyck. Cette même commémoration fournit l'occasion de présenter au grand public, dans la grange à dîmes récemment restaurée, une série de cartes figuratives pré-cadastrales de l'abbaye de Tongerlo et des environs conservées aux archives du monastère. La réouverture de la grange restaurée permet encore de renouveler l'exposition permanente qui pour les visiteurs, fait revivre en images la longue histoire de notre canonie. (E.L.)

59. — Marika CEUNEN (ed.), *Jan I, hertog van Brabant: de dichtende en bedichte vorst. Catalogus. Tentoonstelling naar aanleiding van de 700ste verjaardag van de dood van hertog Jan I van Brabant, ingericht in het historisch stadhuis van Zoutleeuw van 21 mei tot 31 augustus 1994*, Leuven, 1994.

Nr. 6 (pp. 33-37): ANTWERPEN, Stadsbibliotheek, B. 15828, cod. 78: JAN VAN BOENDALE, *Die Brabantse Yeesten*, tweede helft 15de eeuw, perkament, 270 fol.; afb. van fol. 73 v°. Dit handschrift zou geschreven zijn in de abdij van Tongerlo. Uitvoerige bibliografie. (H.J.)

60. — C. VAN DE WIEL, *Documenten* (zie nr. 45), p. 359, nr. 109: Verdediging van de jurisdictie van de abt van Tongerlo door de abt van Sint-Gertrudis, 26 juni 1488 (Leuven, Abdij Sint-Geertrui, nr. 13). (H.J.)

61. — Guido HENDRIX, *Abt Josephus vander Achter van Tongerlo en de Discours moraux van de Italiaanse dominicaan I.C. Ghisi*, in *Anal. Praem.*, LXX, 1994, pp. 299-303.

62. — Le 26 mai 1994, par un *biglietto* de la Secrétairerie d'État (N° 350.014/G.N.), le p. Herman De Mulder, de l'abbaye de Tongerlo, aumonier national de SPORTA-Belgique, fut nommé, pour une période de trois ans, assistant ecclésiastique de la Fédération internationale catholique d'Éducation physique et sportive (FICEP). (L.V.D.)

Urdax

63. — Art. *Urdax*, dans B. ARDURA, *Abbayes* (cf. n° 25), pp. 534-538. (H.J.)

Veurne, Bethanië

64. — G. DALLE, *Een opmerkelijke intrede in het klooster der norberti-nessen te Veurne, 1685*, in *Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis*, CXXX, 1993, pp. 35-40. Het betreft hier de 'intrede' als kostganger, niet als kloosterzuster, van Franchoise de Feu. De auteur publiceert in bijlage 1 de annulatie op 4.6.1685 van het intredecontract van 10.3.1685, in bijlage 2 de vernieuwing op 28.9.1685 van genoemd intredecontract. Beide documenten worden bewaard te VEURNE, Stadsarchief, *Oud Archief*, nr. 1110. (H.J.)

La Vid

65. — José Ignacio ALONSO, *El monasterio de santa María de la Vid colegio-seminario de los agustinos filipinos (1865-1926)*, dans *Archivo Agustiniano*, LXXVIII, 1994, pp. 205-248. (H.J.)

Wittewierum

66. — Over de kloosterbouw van Wittewierum omstreeks 1238 handelt Günther BINDING, *Baubetrieb im Mittelalter*, in Zusammenarbeit mit Gabriele ANNAS, Bettina JOST und Anne SCHUNICHT, Darmstadt, 1993, blz. 10-13. (W.M.G.)

67. — Ada VAN DEIJK, *In de voetsporen van Emo en Menko*, Bedum, 1994, 144 blz., ISBN 90.5294.0827.

Het boekje met deze speelse titel brengt de lezer niet direct naar de bekende kronieken van de twee Groningse abten van de abdij Bloemhof te Wittewierum, maar naar een 20-tal middeleeuwse, romaanse kerken en kerkjes in West- en Oostgroningse plaatsen, die genoemd worden in hun kronieken. Nieuwe gegevens of documentatie over de abten en hun geschriften worden dan ook niet gegeven; het keurig verzorgd en met talrijke kleurenfoto's verlucht boek biedt de cultuur-historisch geïnteresseerde toerist een deskundige beschrijving van architectuur en inrichting van deze, nu meest protestante kerken, alsook van hun wederwaardigheden in deze Eems-Dollard-regio. (H.v.B.)

Želiv

68. — Thomas J. ABERCROMBIE, *Czechoslovakia: the Velvet Divorce*, in *National Geographic*, 1993, September, page 19. Reference is written about Želiv's origin, past and present historical developement. The abbatial occupation by the NAZI Divisional Army Headquarters and later, the army of the communist regime. Finally, during the last years of the previous regime, 1956 and onward, it served as a center for the mentally ill. It had about 500 patients. (J.J.W.)

Zwierzyniec

69. — D. DE CLERCK, O. Praem., *La bienheureuse Bronislave, une petite biographie de la bienheureuse Bronislave (1203-1259)*, religieuse de Kraków-Zwierzyniec au XIIIe siècle, béatifiée par le pape Grégoire XVI en 1839, et dont on espère dans un proche avenir le procès de canonisation.

IDEM, *La servante de Dieu Emilie Podoska*, religieuse du même monastère (1845-1889) dont le procès de béatification a été introduit à Kraków le 17 mars 1993 par le cardinal-archevêque Macharski.

Les deux brochures sont publiées cette année 1994 en français, allemand, néerlandais et anglais.

Hisce chronicis conscribendis contribuere: B.A. (B. Ardura, Roma); B.K. (B. Krijnen, Grimbergen); E.L. (E. Lauwers, Tongerlo); H.J. (H. Janssens, Averbode); H.v.B. (H. van Bavel, Heeswijk); J.J.W. (J.J. Waldmer, Milwaukee, USA); L.V.D. (L.C. Van Dyck, Tongerlo); U.G. (U. Geniets, Averbode); W.M.G. (W.M. Grauwen, Meise).